पाय्य a. Low, vile, contemptible. -य्यम् 1 Water. -2 Drinking. -3 Protection. -4 A measure (परिमाण); पाय्यसानाय्यनिकाय्यधायाः मानहिनिनिवाससामिधेनेषु P. III. 1. 29 quoted by SB. on MS. 5. 3. 5. -8 Practice, profession.

पायस् a. (न्सी f.) [पयसो विकारः अण्] Made of water or milk. नसः, नसम् 1 Rice boiled in milk with sugar; Ms. 3. 271; 5. 7; Y. 1. 173; अतप्ततण्डुलो घौतः परिमृष्टो घृतेन च। खण्डयुक्तेन दुग्धेन पाचितः पायसो भवेत्॥ Pākarājeśvara. -2 Turpentine. -3 An oblation of milk, rice, and sugar. -सम् 1 Milk. -2 Ambrosia, nectar. -Comp. -पिण्डारकः a pāyasa-eater; उत्त्वरमाणेनेव पायसपिण्डारकेणाय मयास्मैव निर्नाशितः Mk. 9.

पायसिक a. (-की f.) Fond of boiled milk; P. IV. 2. 47; Vart. 17.

पायिकः A foot-soldier.

पायितम् The gift of water (उदकदान); Bri. Up. 4.1.2.

पाय: The anus; पायुपस्थम् Ms. 2. 90, 91; Y. 3. 92.

पार् 10 P. 1 To complete, finish. -2 To cross over.
-3 To be able, competent. -4 To win; समरं पार्थिष्यति
Siva B. 24. 40.

पार:, -रम् [परं तीरं परमेव अण्, पृ-घम् वा] 1 The further or opposite bank of a river or ocean: पारं दु:खोदधर्गन्तुं तर यावन भिराते Santi. 3. 1; विरहजलधेः पारमासादियाये Pad. D. 13; H. 1. 177. -2 The further or opposite side of anything; स हि देवः परं ज्योतिस्तमःपारे व्यवस्थितम् Ku. 2.58. -3 The end or extremity of anything; furtherest or concluding limit; तेजस्वी रिपुहतबन्धुदुःखपारम् (वजित) V_{θ} . 3. 25. - The fullest extent, the totality of anything; स पूर्वजन्मान्तरदृष्टपाराः स्मरित्रव R. 18. 50. (पारं गम्, -इ, -या 1 to cross over, surmount, get over; व्यसनेष्वेव सर्वेषु यस्य बुद्धिर्न हीयते । स तेषां पारमभ्येति Pt. 2. 6. -2 to accomplish, fulfil; as in प्रतिज्ञायाः पारं गतः -3 To master fully, become proficient in; सकलशास्त्रपारं गतः Pt. 1; पारं नी 'to bring to a close.'). -रः 1 Quick-silver. -2 Guardian; तस्माद् भयाद येन स नोऽस्तु पारः Bhag. 6.9. 24. -3 The end; महिम्नः पारं ते Mahimna. 1. (पारे meaning 'on the other side of', 'beyond' sometimes enters into comp.; e. g. पारेगङ्गम्, पारेसमुद्रम् beyond the Ganges or the ocean; मम लङ्कापुरी नाम्ना रम्या पारे महोदधेः Mb. 3. 274. 35.) -Comp. '-अपारम् , -अवारम् both banks, the nearer and further bank. (-रः) the sea, ocean; शोकपारावारमुत्तर्तुमशक्नुवती Dk. 4; Bv. 4. 11. -अयणम् 1 going across. -2 reading through, perusal, thorough study. -3 the whole, completeness, or totality of anything; as in ब्रह्मपारायणम्, मन्त्रपारायणम् &c. याज्ञवल्क्यो मुनिर्यस्मै ब्रह्मपारायणं जगौ Mv. 1. 14. –अयणी 1 N. of the goddess Sarasvatī. -2 considering, meditation. -3 an act, action. -4 light. - काम a. desirous of going to the other end. - T a. 1 crossing over, ferrying across. -2 one who has gone to the end of, one who has completely mastered anything, completely familiar or conversant with (with gen. or in comp.); वेदपारणः Ms. 2. 148; Y. 1. 111. -3 profoundly learned. (-गम्) keeping, fulfilling (of a promise).
-गत, -गामिन a. one who has gone to the other side or shore. (-तः) an Arhat or deified saint with Jainas.
-चर a. emancipated forever. -दर्शक a. 1 showing the opposite bank. -2 transparent. -दर्बन a. 1 far-seeing, wise, prudent. -2 one who has seen the other side of anything, one who has completely mastered or has become familiar with anything; (cf. P. III. 2. 94); अतिपारस्था R. 5. 24. -चेत्र a. making a person conversant with. -समुद्रकः A variety of gems; Kau. A. 2. 11. 29.

urta a. (-की) [प्-ण्ड्र] 1 Enabling to cross. -2 Carrying over, saving, delivering. -3 Pleasing, satisfying.

पार्च a. Ved. 1 Being on the other bank or side.
-2 Last, final. -3 Upper. -4 Decisive. -6 Effectual.
-यम् 1 End. -2 Decision. -3 The means of crossing over.
(पारप्रदम्); सहि पार्यं महानासीत् पुत्राणां मम संजय Mb. 8. 9. 14.

पारे ind. On the other side of; पारेश्मशानं सरित Mal. 5. 19; पारेसमुद्रं लङ्कायां वसन्तं रावणं पतिम् Bk. 5. 4; see पार above.

पारक्य a. 1 Alien, belonging to another; वरं स्वधमीं विगुणों न पारक्यः स्वनुष्ठितः Ms. 10. 97; पारक्यस्थैव देहस्य बहुपों मेऽश्लीहिणीईताः Bhāg. 1. 8. 48. -2 Intended for others. -3 Hostile, inimical. -4 Useful in the next world. -क्यः An enemy, adversary. -क्यम् Doing anything for future happiness (परलोकसाधन); pious conduct.

पारग्रामिक a. (न्की f.) Alien, hostile, inimical; यावदरि: पारग्रामिकं विधिमाचिकीषेति Dk. 2. 2. व्योगः Measures which are employed to capture the villages of a foreign king; Kau. A. 1. 18.

पारज् m. Gold.

पारजायिकः An adulterer. See पारदारिकः.

पारटीटः, -नः A stone or rock.

पारण a. [पू भावे ल्युद्] 1 Carrying across, bringing over. -2 Saving, delivering. -णः 1 A cloud. -2 Satisfaction -णम् 1 Accomplishing, fulfilling; व्यव- सितपारणमाश्चांसिरेडस्मे Bu. Ch. 5. 85; व्यावस्य वोपवासेन पारणं पशुमारणम् Udb. -2 Reading through, perusal. -3 Eating after a fast, concluding a fast. -4 The complete text of a book. -5 Swallowing; स्वभीनुप्रतिवार-पारणमिलहन्तीघ युतिः N. 22. 150. -णा 1 Eating after a fast, concluding a fast; कारय चक्षुषी पारणाम् Vb. 1; R. 2. 39, 55, 70. -2 Eating (in general); वमूव तस्याः किल पारणाविधिः Ku. 5. 22 (अभ्यवहारकर्म Malli.).

पारणीय a. Capable of being completed or finished; प्रायोऽधुना तेऽसुरयूथनाथा अपारणीया इति देवि मे मतिः Bhag. 8. 17. 16.